

وزارت آموزش و پرورش
سازمان پژوهش و برنامه ریزی آموزشی

حوزه ریاست

اداره کتابخانه و مرکز اسناد

۱۰

مقاله نامه

موضوع: مطالعه و کتاب و کتابخوانی

تهیه و تنظیم: سهیلا قهرمانی

به مناسبت گرامی داشت هفته کتاب و کتابخوانی

۲۴ آبان ماه - ۲ آذر ماه ۱۴۰۰

■ بررسی گرایش های موضوعی مطالعه در دانش آموزان دوره راهنمایی شهر اهواز و مقایسه آن با

توزیع موضوعی کتاب های مناسب دانش آموزان این دوره

زاهد بیگدلی، حسین الهام پور، فاطمه باجی

فصلنامه مطالعات تربیتی و روانشناسی، سال هشتم شماره ۳ (پیاپی ۱۷، اسفند ۱۳۸۶)، ص ۵۵

هدف از پژوهش حاضر مقایسه گرایش های موضوعی مطالعه در دانش آموزان دوره راهنمایی شهر اهواز با توزیع موضوعی کتاب های مناسب دانش آموزان این دوره منتشر شده در فاصله سال های ۱۳۷۶-۱۳۸۳ می باشد. پژوهش از نوع توصیفی بوده و برای انجام آن از دو روش کتابخانه ای و پیمایشی استفاده شد. بخش نخست نمونه پژوهش شامل ۷۲۰ دانش آموز دختر و پسر به روش تصادفی چند مرحله ای از میان دانش آموزان دوره راهنمایی شهر اهواز انتخاب شد. بخش دوم نیز دربردارنده کل کتاب های مناسب دانش آموزان دوره راهنمایی (گروه سنی «د») معرفی شده در کتابشناسی آثار منتخب شورای کتاب کودک در فاصله سال های ۱۳۷۶-۱۳۸۳ بود که تعداد ۱۱۰۴ کتاب را در بر دارد. آزمون آماری مجذور کا نشان داد که بین توزیع فراوانی کتاب ها در ده موضوع اصلی تفاوت معناداری وجود دارد و آزمون همبستگی اسپیرمن نشان داد که بین گرایش های موضوعی مطالعه دانش آموزان و توزیع فراوانی کتاب ها در ده موضوع اصلی رابطه معناداری وجود ندارد. نتیجه کلی پژوهش حاضر مشخص کرد که در بسیاری از موضوع های فرعی مربوط به ده موضوع اصلی، میان نظرات دانش آموزان دوره راهنمایی شهر اهواز و فراوانی کتاب های مناسب دانش آموزان این دوره تناسب چندانی برقرار نمی باشد. این مساله در موضوع های فرعی مربوط به موضوع های واقع گرا (رمان)، دین، علوم تجربی، هنر، بازی و سرگرمی و کتاب های مرجع بیشتر ملاحظه شد.

کلید واژگان: مطالعه، کتابخوانی، گرایش های موضوعی، دانش آموزان دوره راهنمایی، کتاب های مناسب گروه سنی د

۷ بررسی نقش یادگیری مشاهده ای بر وضعیت مطالعه دانش آموزان پسر دوره متوسطه بر اساس نظریه شناختی اجتماعی بندورا

حسن بهزادی *، حسن محمودی

فصلنامه کتابداری و اطلاع رسانی، سال بیست و یکم شماره ۱ (پیاپی ۸۱، بهار ۱۳۹۷)، صص ۲۵-۵۴

هدف

هدف پژوهش، بررسی نقش یادگیری مشاهده ای بر وضعیت مطالعه دانش آموزان دوره متوسطه بر اساس

نظریه شناختی _ اجتماعی بندورا است.

روش / رویکرد: این پژوهش کاربردی با روش پیمایشی انجام شده است. جامعه آماری این پژوهش را کلیه دانش آموزان پسر دوره متوسطه نظری شهر چناران تشکیل می دهند. نمونه پژوهش با روش نمونه گیری خوشه ایانتخاب و تعداد ۲۶۰ پرسش نامه برگشت داده شد. برای گردآوری داده های پژوهش از پرسش نامه محقق ساخته ای استفاده شد که با آزمون آلفای کرونباخ، پایایی آن با ۸۷۶/۰ تایید گردید.

یافته ها

بیش از ۶۰٪ دانش آموزان اعتقاد داشتند افراد اهل مطالعه در جامعه از احترام و جایگاه خوبی برخوردار نیستند. همچنین بیشتر دانش آموزان اعتقاد داشتند با مطالعه و کتابخوانی نمی توان به موفقیت و ثروت دست یافت. مطالعه غیردرسی جایگاه بسیار پایینی در اوقات فراغت دانش آموزان دارد. بررسی وضعیت مطالعه کتاب در بین آنها نشان داد ۸۳/۵ درصد در طول شبانه روز اصلا کتاب غیردرسی نمی خوانند. همچنین یافته ها گویای این است که دانش آموزان در صورت مطالعه، منابع الکترونیکی به ویژه شبکه های اجتماعی را به چاپی ترجیح می دهند. بررسی الگوهای مورد نظر دانش آموزان نیز نشان می دهد آنها کمتر از افراد اهل مطالعه و کتابخوان الگو می گیرند و بیشترین الگوی مورد توجه آنان ورزشکاران و هنرمندان هستند. نتایج دیگر این پژوهش حاکی از آن است که مشاهده رفتار مطالعه دیگران، تاثیر قابل توجهی بر افزایش مطالعه و علاقه مندی به مطالعه در بین دانش آموزان دارد. مشاهده رفتار مطالعه دیگران ۴۶٪ واریانس متغیر علاقه مندی به مطالعه و همچنین ۴۲٪ واریانس متغیر میزان مطالعه را در بین دانش آموزان تبیین می کند.

نتیجه گیری

چنان که افراد در بسیاری رفتارها از دیگران الگوگیری می کنند، رفتار مطالعه افراد نیز می تواند از مشاهده رفتار دیگران تاثیر بپذیرد و این موضوع می تواند بر میزان مطالعه و علاقه به مطالعه تاثیر بگذارد.

کلید واژگان: نظریه شناختی - اجتماعی بندورا، یادگیری مشاهده ای، مطالعه تفننی، مطالعه علمی، دانش آموزان

۷ مطالعه نقش آموزگاران در بهبود کتاب خوانی دانش آموزان مقطع ابتدائی استان مازندران

امیررضا اصنافی*، محسن حاجی زین العابدینی، محترمه دانشمند

نشریه بازیابی دانش و نظام های معنایی، پیاپی ۱۴ (بهار ۱۳۹۷)، صص ۹۷-۱۱۵

پژوهش حاضر، با هدف شناسایی نقش آموزگاران در بهبود کتابخوانی دانش آموزان مقطع ابتدائی استان مازندران صورت گرفت. روش پژوهش، پیمایشی و از نظر هدف کاربردی است. برای جمع آوری داده ها از پرسشنامه محقق ساخته استفاده شد. روش آماری پژوهش آزمون تی استیودنت تک نمونه بود. جامعه آماری پژوهش، آموزگاران مدارس ابتدائی استان مازندران که شامل ۹۱۱۵ نفر است و حجم افراد نمونه، با استفاده از جدول کرجسی و مورگان ۳۷۴ نفر و نمونه گیری به صورت خوشه ایتصادفی انجام گرفت. از نظر آموزگاران مقطع ابتدائی استان مازندران ۵ شاخص ترویجی کتاب خوانی (قصه گویی و شعرخوانی، جلسات معرفی و نقد کتاب، خواندن گروهی، برگزاری نمایشگاه کتاب و نمایش فیلم و انیمیشن) در بهبود کتاب خوانی دانش آموزان تاثیر زیادی دارد. آموزگاران مقطع ابتدائی استان مازندران از شاخص های «قصه گویی در کلاس»، «معرفی و نقد کتاب در کلاس»، «داستان نویسی و مشارکت دانش آموزان در برگزاری نمایشگاه»، «آزاد گذاشتن دانش آموزان در انتخاب منبع برای پژوهش و کار گروهی»، «استفاده از انیمیشن» در بهبود کتاب خوانی دانش آموزان استفاده می کنند. استفاده از قصه گویی و شعرخوانی و نمایش فیلم و انیمیشن در بهبود کتاب خوانی دانش آموزان مقطع ابتدائی استان مازندران تاثیر زیادی داشت و استاده از سه عامل خواندن گروهی، برگزاری نمایشگاه کتاب و برگزاری جلسات نقد و بررسی کتاب تاثیر چندانی نداشت. بنابراین، به آموزگاران مقطع ابتدائی توصیه می شود از این شاخص ها در محیط مدرسه و کلاس درس دانش آموزان بهره گرفته شود تا هم جذابیت کلاس بالا رود و هم دانش آموزان از همان ابتدای تحصیل به کتاب خوانی و مطالعه کتاب ترغیب شوند.

کلید واژگان: مطالعه، کتابخوانی، آموزگاران، مقطع ابتدائی، استان مازندران

۷ چگونگی توانستیم فرهنگ مطالعه و پژوهش را در بین دانش آموزان ششم مدرسه عصمت گرماب تقویت نماییم؟

زینب نصیری زرنندی *، نگین علی اکبری

ماهنامه دستاوردهای نوین در مطالعات علوم انسانی، پیاپی ۲۳ (فروردین ۱۳۹۹)، صص ۲۹-۳۹

گرایش به کتاب و مطالعه، از عوامل مهم رشد جوامع و میزان دستیابی به اطلاعات، از مولفه های توسعه ملی قلمداد می شود. عادت به مطالعه و داشتن روحیه پژوهش، معمولاً در دوران مدرسه شکل می گیرد و از آن جایی که ارایه راهکارهای عملی برای توسعه کتابخوانی، می تواند مفاهیم درسی را عمیق و وسیع کند، بنابراین پرداختن به این مساله اهمیت و ضرورت خاصی دارد. هدف این اقدام پژوهی، تلاش برای تقویت فرهنگ مطالعه و پژوهش در بین دانش آموزان مدرسه عصمت گرماب بوده است. اقدام پژوهی در سال تحصیلی ۹۷-۹۸ در پایه ششم، در آموزشگاه دخترانه عصمت (دوره دوم)، واقع در شهر گرماب از توابع

استان زنجان و با فراوانی ۴۶ نفر انجام شده است. پژوهشگران با استفاده از روش های علمی با هدف کسب داده های لازم جهت شناسایی عوامل موثر در مساله، از منابع گوناگون تحقیق، نظیر همکاران، دانش آموزان و والدین، کتب تخصصی و اینترنت بهره برده اند. پس از تجزیه و تحلیل داده ها، راه حل هایی قابل اجرا ارائه گردید. برخی از آن ها عبارت اند از: برگزاری کارگاه مقاله نویسی برای دانش آموزان، طرح معلم یار، جلسات نقد و بررسی فیلم، برگزاری جلسات توجیهی برای اولیا دانش آموزان، کارگاه آموزش فنون مطالعه و کتابخوانی (تلخیص، یادداشت برداری، طبقه بندی)، تشکیل میز گرد با دانش آموزان، بازدید دانش آموزان از کتابخانه و کانون پرورش فکری. با اجرای راه حل های فوق پژوهشگران موفق گردیدند، تاحدودی دانش آموزان را به انجام فعالیت های پژوهشی و مطالعه کتب غیر درسی علاقه مند سازند. در پایان این نتیجه حاصل شد که می توان با استفاده از روش های متنوع و خلاق و نیز برقراری روابط منطقی و دوستانه با دانش آموزان، آن ها را به انجام فعالیت های رسمی و غیر رسمی کلاسی علاقه مند ساخت.

کلید واژگان: مطالعه، پژوهش، کتابخوانی، دانش آموزان

۷تحلیلی بر عوامل بازدارنده و تسهیل کننده مطالعه در ایران در چهار دهه اخیر: رویکردی مروری

محمود سالاری*، محمدحسین دیانی، رحمت الله فتاحی

پژوهش نامه کتابداری و اطلاع رسانی، سال چهارم شماره ۲ (پیاپی ۸، پاییز و زمستان ۱۳۹۳)، صص ۱۲-

۲۹

هدف

این پژوهش با هدف بررسی وضعیت روند انتشار آثار حوزه مطالعه، وضعیت اقشار اجتماعی و جنبه های مورد توجه پژوهشگران در زمینه مطالعه صورت گرفته است. همچنین به شناخت عوامل بازدارنده و کاهنده امر مطالعه، شناخت عوامل مشوق و تسهیل کننده امر مطالعه و شناخت راهکارهای ترویج و توسعه امر مطالعه از دیدگاه آثار مولفان جامعه مورد بررسی پرداخته است.

روش

این مقاله به بررسی ۹۵ منبع (اثر شامل مقاله های علمی و پایان نامه ها و طرح های پژوهشی) در حوزه مطالعه در طول چهار دهه از ۱۳۵۰ تا ۱۳۹۰ با روش تحلیل متون و مطالعه کتابخانه ای پرداخته است. اطلاعات این پژوهش با استفاده از پرسشنامه محقق ساخته، گردآوری شده است.

یافته ها

مروری بر نوشتار تحقیق در چهار دهه در ایران نشان داد بیشتر مطالعات درباره وضعیت مطالعه دانش آموزان و جامعه انجام شده است و کمتر در مورد وضعیت مطالعه سایر اقشار اجتماعی تحقیق صورت گرفته

است. علاوه بر آن بیشتر پژوهش‌ها به بررسی وضعیت مطالعه منابع غیردرسی دانش‌آموزان، بررسی فرهنگ و عادت مطالعه و راه‌های ترویج آن در جامعه پرداخته شده است. همچنین پژوهشگران بیشترین عوامل بازدارنده مطالعه را ناشی از نبود فرهنگ مطالعه در خانواده و نظام آموزش و پرورش می‌دانند.

کلید واژگان: مطالعه، عوامل بازدارنده مطالعه، عوامل تسهیل‌کننده مطالعه، راهکارهای ترویج مطالعه، ایران

۷. شناسایی و تبیین عوامل موثر بر لایه ارزش‌ها و باورهای فرهنگ مطالعه در ایران

محمود سالاری، محمدحسین دینانی، رحمت‌الله فتاحی

فصلنامه کتابداری و اطلاع‌رسانی، سال پانزدهم شماره ۴ (پیاپی ۶۰، زمستان ۱۳۹۱)، ص ۱۶۹

هدف

این بررسی به منظور شناسایی، دسته‌بندی و تعیین اهمیت نسبی متغیرهای دخیل در لایه ارزش فرهنگ مطالعه در ایران انجام شده است.

جامعه و روش تحقیق: با استفاده از روش مطالعه اسنادی و روش دلفی، متغیرهای مطرح و میزان اهمیت آنها شناسایی و تعیین شد. جامعه تحقیق از میان صاحب‌نظران و خبرگان حوزه فرهنگ مطالعه با روش نمونه‌گیری هدفمند (قضاوتی) انتخاب گردید.

یافته‌ها: یافته‌ها نشان داد لایه ارزش‌ها و باورهای فرهنگ مطالعه از ۴ معیار اصلی (جامعه، نظام آموزشی، حوزه نشر و خانواده)، ۷ معیار فرعی و ۲۶ شاخص تشکیل شده و بیشترین معیارهای فرعی و شاخصها، مربوط به معیار اصلی «جامعه» بوده است. همچنین، رتبه‌بندی فریدمن معیارهای اصلی نشان داد بین آنها تفاوت معناداری نیست، ولی در معیارهای فرعی لایه ارزش‌ها نشان می‌دهد تفاوت معنادار است. در میان معیارهای فرعی، بالاترین رتبه‌ها به ترتیب به معیار «ترویج و ترغیب دانش‌آموزان، دانشجویان، معلمان و استادان به مطالعه» و «ارزش‌آفرینی برای رسیدن به خانواده اهل سواد و مطالعه «تعلق دارد. در خصوص رتبه‌بندی شاخصهای موجود در معیارهای فرعی «نگرش جامعه به مقوله جهان هستی»، «ترویج و ترغیب دانش‌آموزان، دانشجویان و استادان به مطالعه» و «باور به تاثیر کتاب در رشد ابعاد مختلف فردی و اجتماعی» نشان داد بین آنها تفاوت معنادار نبوده، اما رتبه‌بندی در شاخصهای معیار «احساس نیاز به مطالعه «نشان داد تفاوت معنادار بوده است.

پیشنهادها: پژوهشگر در نهایت با توجه به ماهیت فرهنگ مطالعه، نگاه متوازن برای توسعه لایه‌های فرهنگ مطالعه و تقدم شروع تغییر از لایه ارزش‌ها نسبت به سایر لایه‌های فرهنگ را با اتخاذ رویکرد سیستمی، پیشنهاد کرده است.

کلید واژگان: مطالعه، فرهنگ مطالعه، فرهنگ مطالعه در ایران، لایه ارزش‌ها و باورها، نگرش سیستمی

اشرف نظری، فریده عصاره

فصلنامه مطالعات ملی کتابداری و سازماندهی اطلاعات، سال بیست و دوم شماره ۳ (پیاپی ۸۷، پاییز ۱۳۹۰)، ص ۵۶

هدف

دیدگاه دانش آموزان دبیرستانی شهرستان شهرکرد در مورد عوامل بازدارنده و ترغیب کننده مطالعه آزاد با برخی از متغیر های جمعیت شناختی (جنسیت، پایه تحصیلی و نواحی آموزش و پرورش) شناسائی شده است.

روش پژوهش : از نوع توصیفی به شیوه علی یا پس از وقوع است، نمونه گیری بر اساس جدول کرجسی و مورگان و با روش نمونه گیری چند مرحله ای انجام شده است. ابزار گردآوری داده ها، پرسشنامه ای با ضریب پایانی ۰/۷۵۵ بوده است. جامعه آماری را دانش آموزان دبیرستانی اول تا سوم پنج منطقه (ناحیه ۱، ناحیه ۲، لاران، سامان و بن) در شهرستان شهرکرد تشکیل می دهد.

یافته ها

کاربرد آزمون های خی دو، آزمون T تک متغیره، آزمون T مستقل، تحلیل واریانس و پی گیری توکی نشان می دهد که بین میزان مطالعه آزاد دانش آموزان دختر و پسر تفاوت معناداری وجود دارد. نتایج آزمون پی گیری توکی نشان می دهد که اختلاف میانگین دیدگاه دختران و پسران در زمینه عوامل ترغیب کننده مطالعه به صورت عوامل خانوادگی و وسایل ارتباط جمعی در نواحی مختلف و پایه های تحصیلی مختلف معنادار است.

نتیجه گیری

در مقایسه دیدگاه دختران و پسران در زمینه عوامل بازدارنده مطالعه نقش بی حوصلگی بیش از حد متوسط، و کمبود وقت، دسترسی نداشتن به کتاب، گریز از مطالعه و قیمت گران کتاب در حد متوسط است. براساس نتایج آزمون پی گیری توکی در زمینه دسترسی نداشتن به کتاب اختلاف بین میانگین پایه های دوم و سوم معنادار بود. همچنین در زمینه گریز از مطالعه اختلاف میانگین پایه های اول با دوم و اول با سوم معنادار است. در زمینه کمبود وقت برای مطالعه، اختلاف منطقه لاران با بن معنادار است و در سایر موارد تفاوت معناداری وجود ندارد. در مورد قیمت گران کتاب اختلاف میانگین بین منطقه لاران با منطقه بن معنادار است.

کلید واژگان: مطالعه آزاد، دانش آموزان دبیرستانی، شهرستان شهرکرد، عوامل ترغیب کننده مطالعه آزاد، عوامل بازدارنده مطالعه آزاد

۷ بررسی وضعیت عادات مطالعه آزاد دانش آموزان دوره متوسطه شهر مشهد و عوامل موثر بر آن

میترا مسعودی*، ایرج رداد

فصلنامه تحقیقات اطلاع رسانی و کتابخانه های عمومی، پیاپی ۷۴ (پاییز ۱۳۹۲)، صص ۳۸۷-۴۰۷

هدف

هدف این پژوهش تعیین وضعیت عادات مطالعه آزاد دانش آموزان مقطع متوسطه شهر مشهد و تاثیر عوامل جمعیت شناختی (جنسیت، وضعیت اقتصادی والدین، سطح سواد والدین، وضعیت تحصیلی و گرایش به اینترنت) بر آن است.

روش

پژوهش حاضر به لحاظ هدف کاربردی است و به روش پیمایشی توصیفی انجام پذیرفته است. جامعه آماری تعداد ۳۸۴ دانش آموز دختر و پسر مقاطع اول تا سوم بودند که با استفاده از شیوه نمونه گیری چندمرحله ای به صورت تصادفی انتخاب شدند. برای گردآوری اطلاعات از پرسشنامه استفاده شد. روایی صوری پرسشنامه توسط اساتید و صاحب نظران مورد تایید قرار گرفت. پایایی پرسشنامه با استفاده از بسته نرم افزاری SPSS اندازه گیری و مقدار آلفای کرونباخ آن ۰/۷۳ محاسبه شد که نشان از اعتبار کافی آن دارد. داده ها در دو سطح آمار توصیفی و استنباطی برای پاسخ به پرسش های اساسی و آزمون فرضیه های پژوهش مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

یافته ها

نتایج تحقیق نشان داد: ۱- مطالعه آزاد در بین فعالیت های مورد علاقه دانش آموزان در اوقات فراغت جایگاه نازلی داشته است. ۲- دانش آموزان بیشتر علاقه مند به مطالعه کتاب های داستانی و تخیلی هستند. ۳- در میان عوامل بازدارنده مطالعه «گوش دادن به موسیقی»، «حجم زیاد تکالیف درسی»، و «تماشای تلویزیون» مهمتر از سایر عوامل هستند. ۴- از نظر دانش آموزان اصلی ترین مجاری دسترسی آنها به منابع مورد نیاز جهت مطالعه «کتاب فروشی ها» و «دوستان» و کم اهمیت ترین «کتابخانه مدرسه» بیان شده است. ۵- دانش آموزان تاثیر اینترنت را بر دسترسی به منابع اطلاعاتی و مطالعاتی مورد نیاز خود زیاد می دانند. ۶- بین عادات مطالعه دختران و پسران در برخی مولفه ها مانند «میزان لذت بردن از مطالعه»، «میزان خرید کتب غیردرسی» و «میزان مطالعه «تفاوت معنی داری وجود دارد. و ۷- میان عادات مطالعه دانش آموزان بر حسب میزان تحصیلات والدین، وضعیت اقتصادی خانواده و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان در برخی از

مولفه ها تفاوت معنی داری مشاهده شد. اصالت/ارزش: در مقاله حاضر برای نخستین بار در کشور رابطه میان متغیرهای «گرایش به اینترنت»، «سطح تحصیلات والدین»، «وضعیت اقتصادی خانواده» و «پیشرفت تحصیلی» با «عادات مطالعه دانش آموزان» مورد بررسی قرار گرفته است.

کلید واژگان: دانش آموزان مقطع متوسطه، عادات مطالعه، علایق مطالعه، مشاهد، مطالعه آزاد

۷ نقش شبکه های اجتماعی بر ترویج فرهنگ کتابخوانی) مطالعه موردی؛ دنبال کنندگان صفحه کتابدونی در شبکه اجتماعی اینستاگرام)

سید محمد دادگران، زهرا خرازی آذر، فرحناز دبلشکی

فصلنامه راهبرد اجتماعی فرهنگی، پیاپی ۲۲ (بهار ۱۳۹۶)، صص ۲۰۷-۲۳۴

هدف این پژوهش، بررسی نقش شبکه های اجتماعی بر ترویج فرهنگ کتابخوانی است. روش پژوهش پیمایشی و از نوع توصیفی و تحلیلی است. داده های پژوهش به وسیله پرسشنامه که به صورت آنلاین در صفحه کتابدونی شبکه اجتماعی اینستاگرام برای پاسخگوی کاربران قرار گرفته، تهیه شده است. جامعه آماری شامل ۴۱۸ نفر از دنبال کنندگان صفحه کتابدونی در شبکه اجتماعی اینستاگرام است پس از جمع آوری پرسشنامه ها، داده ها در نرم افزار SPSS وارد و کدگذاری شد و مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. یافته های پژوهش حاکی از آن است عضویت در صفحات مربوط به کتاب در اینستاگرام، باعث گرایش کاربران آنها به کتابخوانی می شود. اکثر پاسخگویان ابراز کرده اند معرفی و نقد کتاب جدید در اینستاگرام آنها را به خواندن آن ترغیب می کند. پاسخگویان برای مهم ترین فایده به اشتراک گذاری محتوای مربوط به کتاب در اینستاگرام ترویج کتابخوانی، تبادل نظر با افراد کتابخوان، اطلاع رسانی در حوزه کتاب، افزایش دانش و اطلاعات، تقویت مشارکت در جامعه و ارتباط گسترده را انتخاب کرده اند. بر اساس نتایج آزمون های آماری، بین محتوای صفحات مربوط به کتاب در اینستاگرام و گرایش کاربران به کتابخوانی رابطه وجود دارد. همچنین بین وجود صفحات مربوط به نهادهای فرهنگی و بزرگان فرهنگ در اینستاگرام و گرایش کاربران به کتابخوانی رابطه وجود دارد. این اولین پژوهش در زمینه نقش اینستاگرام بر ترویج مطالعه تا زمان انجام آن است و یافته های آن می تواند در برنامه ریزی ها و سیاست گذاری های نهادهای کتاب محور در کشور مورد استفاده قرار گیرد.

کلید واژگان: شبکه های اجتماعی مجازی، اینستاگرام، ترویج مطالعه، فرهنگ کتابخوانی، صفحه کتابدونی

فصلنامه مطالعات ملی کتابداری و سازماندهی اطلاعات، سال بیست و یکم شماره ۱ (پیاپی ۸۱، بهار ۱۳۸۹)،
ص ۱۳۳

دین مبین اسلام و کلام الله مجید برای مطالعه و کتابخوانی و کسب علم ارزش و اعتبار خاصی قائل شده است. اهمیت کتابخوانی در اسلام به قدری است که معجزه پیامبر اکرم (ص) از نوع کتاب است و در این کتاب مقدس هم اولین آیاتی که بر پیامبر (ص) نازل شده با امر به خواندن و الفاظ کتاب، قلم، و علم توأم شده است. اهمیت کتاب و کتابخوانی و عظمت و شرافت کتاب در اسلام تا حدی است که خداوند متعال به قلم و به آنچه می نویسد، قسم یاد می کند. هدف این پژوهش، بررسی جایگاه، معنا، و مفهوم کتاب و کتابخوانی از منظر قرآن کریم، دین مبین اسلام، پیامبر اسلام (ص)، و ائمه اطهار (ع) است. همچنین نقش کتاب در هدایت، رستگاری، و پیشرفت علمی و فرهنگی انسان ها و جامعه بشری مورد بحث و بررسی قرار می گیرد. این مطالعه به روش کتابخانه ای و از طریق تحلیل محتوای کلام الله مجید، احادیث، و سایر متون موجود انجام گرفته است. قرآن کریم در مورد «کتاب» معانی اصطلاحی مختلفی را اطلاق کرده است: الف) کتب شرایع دین، ب) کتبی که اعمال بندگان را ثبت و ضبط می کند، و ج) کتبی که جزئیات نظام هستی و حوادث واقعه را ثبت و ضبط می کند. هم در قرآن و هم در روایات و گفتار بزرگان بر نقش سازنده کتاب و کتابخوانی در رشد و تعالی فکری و اجتماعی انسان ها با تاکید فراوان اشاره شده است. به طوری که، در یک تقسیم بندی جالب، جوامع بشری را به دو قسمت جوامع دارای کتاب و جوامع بدون کتاب تقسیم می کند. همچنین، قرآن و روایات، کتاب و کتابخوانی را وسیله ای برای حفظ و سازماندهی و انتقال ذخایر فرهنگی و علمی به نسل های آینده دانسته بر تاثیرات معنوی و اخروی مطالعه و به میراث گذاشتن دانش برای آیندگان اشارات فراوان می کند. قرآن کریم، به سبب اینکه برای علم و دانش و کسب علم و تفکر در پدیده های جهان هستی اهمیت خاصی قائل شده است، به تبع آن، برای دانشمندان و علمای دین و دانش هم فضیلت و اعتبار خاصی قائل شده و ویژگی مهم علم و دانش را، دوام و ماندگاری منافع آن هم در این دنیا و هم در آخرت برای افراد دانسته است. به طوری که، در روایات و احادیث هم عالمان بر عبادان برتری دارند؛ چون منافع عبادت فقط شامل شخص عابد است ولی منافع علم هم شامل عالم و هم شامل سایر افراد می شود. به طوری که، در قرآن و اسلام، کتاب و کتابخوانی از جایگاهی بس عظیم برخوردار است. بررسی آماری محتوای کلام الله مجید نشان داد که واژه کتاب به اشکال مختلف ۲۵۵ بار، واژه علم ۵۸۲ بار، واژه قلم ۲ بار، و واژه اقرا ۳ بار در قرآن تکرار شده است. در نتیجه مطالعه و کتابخوانی و تحصیل علم و دانش از فرائض بسیار موکد در دین مبین اسلام، قرآن کریم و احادیث و گفتار بزرگان دانش است. به همین سبب توجه به

بستر سازی های لازم و ایجاد مراکز کتابخوانی و کتابخانه ها و مراکز اطلاع رسانی و ترویج فرهنگ مطالعه از راه های مختلف لازم و ضروری است.

کلید واژگان: کتاب، کتابخوانی، قلم، علم، قرآن، احادیث

۷ کارهای اجرایی ارتقاء فرهنگ مطالعه در بین دانش آموزان

حسین خنیفر، فاطمه طاهری، ابوالقاسم سیار

فصلنامه مطالعات ملی کتابداری و سازماندهی اطلاعات، سال بیست و پنجم شماره ۲ (پیاپی ۹۸، تابستان ۱۳۹۳)، صص ۸۶-۱۰۵

هدف

باتوجه به تاثیرگذاری ترویج فرهنگ مطالعه و کتابخوانی بین دانش آموزان در تحقق توسعه همه جانبه و فراگیر جامعه، این پژوهش به بررسی راهکارهای اجرایی ارتقاء فرهنگ مطالعه در بین دانش آموزان می پردازد.

روش/ رویکرد پژوهش: تحقیق حاضر از نظر هدف از نوع تحقیقات کاربردی و از نظر روش، توصیفی است.

یافته ها

از مجموع ۸ راهکار در قالب ۶۰ سوال فرعی و باتوجه به ارزش شاخص ها از لحاظ آماری، به ارائه مدلی برای ارزش گذاری وارزشیابی ترویج فرهنگ مطالعه در بین دانش آموزان، ارائه راهکارهای اجرایی- کاربردی، راهکارهای سازمانی و کلان، راهکارهای عمده اجتماعی- فرهنگی، راهکارهای برنامه ای- کاربردی به منظور غنی سازی فرهنگ مطالعه دانش آموزان، و راهکارهای نوآورانه و به روز برای تقویت مهارت های مطالعه پرداخته شده است.

نتیجه گیری

به منظور ترویج فرهنگ مطالعه و کتابخوانی، بایستی نگاهی همه جانبه و کلی در به کارگیری روش های متنوع ازجمله راهکارهای اجرایی- کاربردی، سازمانی و کلان، اجتماعی- فرهنگی و برنامه ای- کاربردی داشت؛ و نیز به نقش رسانه، مسئولین، و مدیران اجرایی در ترویج مطالعه توجه کافی کرد.

کلید واژگان: راهکارهای اجرایی، فرهنگ مطالعه، دانش آموزان، کتابخوانی، راهکارهای سازمانی، اجرائی، فرهنگ

۷ بررسی عوامل موثر بر ارتقای فرهنگ کتابخوانی در میان دانش آموزان پسر مقطع متوسطه منطقه ۵ شهر تهران

فرزانه یعقوبی راد، اسمعیل کاوسی*، علی رشیدپور

فصلنامه خانواده و پژوهش، سال دوازدهم شماره ۱ (پیاپی ۲۶، بهار ۱۳۹۴)، ص ۸۷

تحقیق حاضر با هدف بررسی عوامل موثر بر ارتقای فرهنگ کتابخوانی در میان دانش آموزان پسر مقطع متوسطه در منطقه ۵ شهر تهران اجرا شده است. روش تحقیق در مطالعه حاضر، توصیفی- پیمایشی است و جامعه آماری شامل همه دانش آموزان پسر دوره متوسطه اول و دوم منطقه ۵ تهران بود. نمونه ها به روش خوشه ایچند مرحله ای استخراج شدند و گردآوری داده ها با تکمیل پرسشنامه محقق ساخته انجام گرفت. روایی پرسشنامه را متخصصان تایید کردند و پایایی ابزار نیز با روش آلفای کرونباخ سنجیده شد که دارای پایایی مناسب (۰/۸۱۹) بود. برای تجزیه و تحلیل داده های گردآوری شده، از آمار توصیفی (فراوانی، درصد، میانگین، میانه، مد و...) و استنباطی (کلموگروف اسمیرنوف، آزمون تی تک نمونه ای، آزمون فریدمن) بهره گیری شد. نتایج حاصله از بررسی فرضیه های پژوهش به طور خلاصه عبارت اند از اینکه چهار عامل فضای آموزشی، خانواده، معلم و ارزشهای اجتماعی بر ترویج فرهنگ کتابخوانی در میان دانش آموزان اثر گذارند. در این میان، با توجه به نتایج حاصله از آزمون فریدمن، ارزشهای اجتماعی دارای رتبه اول و مولفه های معلم، خانواده و فضای آموزشی به ترتیب دارای اولویتهای بعدی در ترویج فرهنگ کتابخوانی در میان دانش آموزان پسر مقطع متوسطه در منطقه ۵ شهر تهران تشخیص داده شدند.

کلید واژگان: مطالعه، کتابخوانی، فرهنگ کتابخوانی، دانشآموزان

۷ مطالعه مفید و اثربخش از نگاه آیات و روایات

سهراب مروتی، محسن حسن وندی *

فصلنامه مطالعات ملی کتابداری و سازماندهی اطلاعات، سال بیست و پنجم شماره ۳ (پیاپی ۹۹، پاییز ۱۳۹۳)، ص ۱۵۱

هدف

بررسی مفاهیم مرتبط با خواندن در آیات قرآن کریم و احادیث معصومین (ع)، تبیین شیوه های بهره گیری مطلوب از مطالعه و کتابخوانی، و تحلیل راهکارهایی برای اثربخش نمودن فرایند مطالعه صحیح. روش/ رویکرد پژوهش: تحلیل محتوا.

یافته ها

تعداد قابل توجهی از آیات و احادیث معصومین (ع) استخراج شد که از جنبه های مختلف، به طور مستقیم و غیرمستقیم مفاهیم مرتبط با مطالعه را مطرح می کنند.

نتیجه گیری

خواندن مورد توجه شارع مقدس بوده است و برای چگونگی اثربخشی آن در زندگی فردی و اجتماعی آدمی، راهکارهایی ارائه شده است.

کلید واژگان: کتاب، کتابخوانی، قرآن، حدیث